

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Izhaja

1. in 16. vsakega mesca
in velja s poštnino vred
in v Mariboru z pošiljanjem
na dom
za celo leto . 2 fl.
„ pol „ . 1 fl.
„ 1/4 „ . — fl. 50 k.
Brez poštnine in
pošiljanja 1 fl. 80 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 8 k.

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi se ne
prijemajo.

Oznanila se prijemljejo,
plača za vrstico je 10 k.
in za kolek 80 k.

Štv. 5.

V Mariboru 16. marca 1867.

Tečaj I.

Ozir na zadnji deželni zbor v Gradcu.

Štirinajst dni je minolo, odkar so zapustivši naši poslanci Gradec se sopet povrnoli vsak na svoj dom. Preglejmo toraj v kratkem, kako se jim je godilo in kaj so dosegli. Če ravno smo znali, da je naloga sedajnega deželnega zbora le samo volitev novega deželnega odbora in poslancev v državni zbor, čeravno smo bili prepričani, da osmica naših slovenskih poslancev ne more veliko opraviti proti veliki večini nemških, smo imeli vendar nekoliko upanja zavoljo srečnih volitev v kmetiških srenjah.

Mislili smo, da se vsled teh volitev ne more več dvomiti, da bi se slovenski narod tudi na spodnjem Štajerskem ne bil zavedel, da ne brani z vso močjo svojih pravic, ktere sta častita gospoda poslanca Herman in Razlag v poprejšnjih deželnih zborih, tako krepko zagovarjala.

Pričakovali smo, da se bode slednjič vendar sprevidelo, da nekteri časniki ne vedó boljšega počenjata, kakor nemir in prepir med narode trositi in naše prizadeve v sum spravljati in da debelo lažejo. Pričakovali smo, da se bode sprevidelo, da mi ne želimo drugega kakor mogočno na svobodni in trpeči podlagi virjeno državo, v kateri bi se naš narod na duši in telesu ravnopravno razvijal in razevital.

Resen upali smo, da se bode iz nemške večine v Štajerskem deželnem zboru nekoliko svobodno mislečih možev našlo, ki bi bili pripravljani našim res zmernim željam vstrezati; še „Tagespost“, ki nam ni le naj manj prijazna, je po volitvah pisala, da so se Slovenci na spodnjem Štajerskem kot faktor, t. j. številka skazali, z katerim je treba prihodnič računati; kakošen je bil pa ta račun ali kako se je z nami računilo, se je potem v deželnem zboru pokazalo.

Prva prijetnost, ki je naših poslancev čakala, je bilo spodtikanje nad Mariborsko volitvijo kmetiških srenj in spodbijanje njene veljavnosti. Mnogi naši braveci so se morebiti sami te volitve vdeležili in vedó, kako se je vse po redu in postávi godilo. Zato se pa tudi volitev sama ni mogla ovreči, čeravno je stotnik Seidl in desetorica njegovih vernih privržencev proti ti volitvi pismeni vgovor (protest) vložil. Ta vgovor se vpira, če ne gledamo na spreobračanje nebitvenih reči, kakor je znano posebno na to, da se je biležnik (notar) dr. Radaj volitve vdeležil kot volivec srenje Leitersberške in kot glavar volivne komisije. Kakor gosp. stotnik Seidl misli, ni imel k temu pravice, ker ne stanuje v srenji Leitersberški. Pa to vgovorjanje je bilo preplitvo in deželni odbor ga je zavrgel. Izmislijo si tedaj kaj drugega.

Nekoliko nemškutarških volivcev, kateri z izidom volitvinih niso bili zadovoljni, se poda k neki v sedajnih dneh — ali v srečo deželi, tega zdaj ne prašamo — zlo mogočni osebi kot deputacija zastran teh volitev, in ta oseba je pre onim možem v potolazbo odgovorila, da se bode vse, kar bode le mogoče, storilo, da Mariborske volitve ne obveljajo. In v tem so gospodje res bili mož beseda.

Ker se v načinu voljenja samega ni dalo kaj nepostavnega najti, se je tedaj nazaj seglo na prvotne volitve, in tukaj se je trudu, ki ga je trojica poročevalcev na to obrnola, kako bi ktere napake nasledila, odpiralo široko polje.

Ako poročilo deželnega odbora, ki se teh volitev tiče, v roke vzameš in iz njega vidiš, da se je ne gledé na druge spodtike nad 55 volitvami volivnih mož spodtikal, bi pač lahko mislil, Bog ve kaj se je pri teh volitvah vse godilo.

Ako pa navedenim spodtikam nekoliko bolj bistro v oči pogledaš, prideš kmalu do drugih misli prepričavši se, da so te spodtike le premišljeno in umetno napravljene. Tako se je, da le jeden primer povemo, reklo, da sta se v srenji Sv. Juri dva volivna moža, ki sta bila za okrajno zastopništvo odločena, vzela v zapisnik za deželni zbor, zamolčalo pa se je, da nista niti ta dva moža k volitvi prišla, niti gosp. Hauptman, za voljenje v deželni zbor izbran, kajti bil je bolen.

Zastran srenje Leitersberške se je povdarjalo, da je bil biležnik (notar) v Mariboru bivajoči gosp. Radaj po krivem v zapisnik volivcev vzet, zamolčalo pa se je, da se je omenjeni gospod voljenja zdržal.

V srenji Jareninski se je kot posebno drastično (smešno) naglaševalo to, da so gosp. dekan, dva gg. kaplana, učitelj in dva posestnika brez zapovedanega poprejšnjega poziva volivcev volili — zadnje je naravnost neresnica — zamolčalo pa se je, da je jeden teh dveh posestnikov, ki sta se voljenja vdeležila, bil sam srenjski predstojnik in vladni volivni komisar Gottfried Komauer, in ravno tako tudi to, da je imenovani srenjski predstojnik že prej jedenkrat več srenj v skupščino poklical, da bi volile volivne može, da so pa te volitve neveljavne ker nepostavne bile. Zamolčalo se je dalje tudi to, da se je teh volitev 31 prvotnih volivcev vdeležilo, od katerih je tudi pozneje izvoljeni gospod dekan 29 glasov dobil.

Glasi srenje Frauheimske, Morske in Loške so se zavolj tega spodbijali, ker pre ni bilo nobenega cesarskega ali vladnega komisara poleg, ki bi bil volitev vodil, zamolčalo pa se je, da za okrajno zastopništvo odločeni vladni komisar znani gosp. Miha Wretzl k voljenju ni prišel, akoravno so omenjene srenje dva dni na njega čakale in da je zavoljo tega še le na posebno oznanilo teh srenj prišel pristavnik (adjunkt) okrajnega urada v Mariboru g. Függer in volitve teh srenj vodil.

In tako bi se dale vse druge spodtike prevreči, ko bi v našem listu prostora bilo.

Prav smeha vredno, ali če hočemo resnobni biti, zaničevanja vredno pa je, da so nasprotni kandidati g. Brandstetter, Seidl in tudi vitez Karneri opirali se veljavnosti onih volitev zarad pregreškov pri voljenju, ki so jih ravno oni sami kot vladni komisari vodili.

Vse to naj kaže, da se je reč prav umetno nasnovala. Vkljub vsemu temu se volitev gosp. dr. Vošnjaka, ki je bil z toliko večino izvoljen, pri vsem napenjanju ni mogla prevreči, ker mu je še, če tudi vsi spodtekljivi glasi odpadejo, vendar ostala nadpolovična večina.

Inače je z volitvijo gosp. dr. Dominkuša, ker je med 187 volivci, ki so prišli volit, dobil 95 glasov, tedaj le enega prek nadpolovično večino.

Postavimo, da se ta volitev meri z drugim merilom, kakor je bila dozdej navada, postavimo namreč, da se za določanje nadpolovične številke ne odštejejo spodtekljivi glasi, onda mu ne sme več kakor jeden glas odpasti, da bode volitev še veljavna ostala pri prejšnji nadpolovični številki.

Iz teh povedanih razlogov je bil tedaj posebnega odbora predlog, naj se volitev gosp. dr. Vošnjaka odobri, zastran volitve gosp. dr. Dominkuša pa naj deželni odbor novo preiskuje, sprejet.

Lepo pri celem tem prigodku je bilo glasovanje gosp. dr. Aichmeier-ja, ki je pod načelom „kar je jednomu prav

mora drugemu drago biti" predlog deželnega odbora ostro presojeval in dokazal, da se je v nekem drugem primeru vsak pomislik in spodtikljej prezrl, akoravno je med 118 volivnimi moži jih 66 nepostavno voljenih bilo, in da se pri volitvi Mariborski graja manjkajoča potrditev okrajnega urada, da se je postavno volilo, med tem ko ta potrditev v 18 volivnih okrajih izmed 23 manjka, ktere dvombe in spodtike je pa deželni odbor vse prezreti za hasnovito spoznal.

V zahvalo za to svobodno in možato besedo pa dr. Aichmeier-ja niso več izvolili za namestovavca deželnega odbornika, akoravno je bil prej za to čast on odločen. Le glasove Slovencev je dobil.

Iz teh razloženih stvari in razmer pa je vsakemu zadosti jasno, koliko je resnice na onih čenčarijah, ktere časniki v službi gosp. Kaisersfelda in Brandstetter-ja t. j. graški „Telegraf“ in „Marburger Zeitung“ med svet pošiljajo, da se bodo volitve za Mariborski okraj od deželnega zbora le „iz milosti“ za veljavne spoznale. Nam se zdi, da izvoljena gospoda nimata preveč vzroka se za milost njima skazano zahvaljevati.

Razlogi pa časnika „Marburger Zeitung“ so posebno prepričavni, kajti v očeh g. Brandstetter-ja je seveda vsaka druga izvolitev razun njegove nesreča svet podirajoča.

(Dalje prihodajč.)

Postava o narodnosti.

I.

Sedaj ko se večkrat nagodi, da naši slovenski kmetje od nasprotnikov zapeljani podpisujejo prošnje za nemške šole in pisarne, je treba tudi včasih besedico spregovoriti o narodnosti. Jezik šege naprave pradedov, t. j. narodnost ljudje povsodi v časti imajo, tudi mi Slovenci ne smemo biti nezvesti svojim očetom, dedom, pradedom.

Vsak narod se je boril za vero, za svoje naprave, za svoj dom, za svoj jezik, tudi naši očetje so se borili in se slavno borili proti Turkom in Madžarom, proti Obrom in pesjakom, proti Longobardom, Frankom in Bavarcem in mi jihovi vnuki ne smemo svoje narodnosti prodati dober kup, ali celo zastonj, ampak jo tudi moramo braniti kakor branimo svoje življenje, svojo čast, svoje blago proti napadnikom. Življenje in blago si vsak brani brez vsega opomina, ne tak vsak in vsikdar duševnih imetkov. Braniti pa si moramo tudi duševne imetke; to je tudi naša dolžnost, in če te dolžnosti ne spolnimo, tudi grešimo, sicer ne z djanskim grehom ampak z zanemarjenjem. Če vojak odbeži in ne brani domovine, se vstrelji po postavi s vso pravico, kajti domovina in sosedi in družina in vsi tirjajo, da bo krepek in so ga za to poslali v brambo svojo in blaga svojega. Pri časti tudi spoznamo, da jo imamo braniti. Če nas kdo razžali, ga tožimo in postava in sodnik nam pripravita zadostilo. Tako ima biti tudi z narodnostjo, ta je tudi duševen imetek in jo tudi moramo braniti kakor branimo čast in domovino življenje in blago. Kdor inace stori, krivo stori, sebi in svojim krivico dela in je naroden odpadnik. Bramba narodnosti je tedaj npravno (moralno) prizadevanje in izobraženega človeka dolžnost.

Res pride človek braneč narodnost včasih v zadrego, državniki (politikarji) namreč včasih zahtevajo, da se ta ali ta narod uniči. Tak p. Angleži proti Ircem, Francozi v Elzasu proti Nemcem, Rusi proti Poljakom, in spet Poljaki proti Rusinom, Madžari proti Slovanom in Romunom na Ogerskem, Turki proti Grkom in Slovanom na Turškem i. t. d. Cesar avstrijskih dežel Jožef II. je htel celo Avstrijo zjednačiti, tedaj vse nenemške narode ponemčiti, kar mu je pa poznej, ko se je krivice prepričal, žal djalo. Isto tako so poznej namerjavali Meternich, Bach, Schmerling. Da se takim poskusom v okom pride, je treba postave o narodnosti. Postava je mirno orožje izobraženca, tega orožja se tudi mi imamo lotiti. Postava bo naj močnejša in naj stalnejša bramba narodnosti in take postave je nam v Avstrije posebno treba.

Postave se vedno le s časom in po svoji potrebi in z rastočim spoznanjem pravice razvijajo. Pravica je večna, al mi pozemljaki jo še le v teku časa spoznamo. Spomnimo se robstva (suženstva), rabote, sežiganja čarovnic (copernic), preiskave s težavnico, človeka groza obhaja zarad take nevednosti in zarad tak krivega spoznanja pravice. Enako bodo potomci sodili o naši dobi, v kateri narod narod tlači in se še imamo boriti o narodnosti. Imamo postave za brambo osebe, ne bili smeli imeti tudi postav za brambo naroda, jeli narod menj

vreden kot oseba? Ne sme nam nikdor zapečatenega lista odpreti, ne hiše preiskati brez sodnijskega povelja, tudi opravljalci in žalivci osebne časti so kazni podvrženi, mejaši in žetva in vse je po postavi zavarovano. Delajo se tudi postave, kako se sme voda napeljati, da travnik moči in se sosedu ne odtegne in ne dela škode i. t. d. O narodnosti pak še nimamo skoro nobenih zapisanih postav. Menjši narodi se od tako imenovanih vladajočih narodov tlačijo in še poleg tega obrekujejo in državni zagovorniki ravnaajo le po mislih državnikov, če molčijo misleci, naj se s časom menjši narodi vtopijo v vladajočih narodih in z zemlje minejo. Ravna se tedaj po mislih in željah posameznih ljudi, ki so ravno v naj viši službi in brez postave in brez pravice. In vendar vidimo idejo narodnosti, kako prestole podira in nove države stavi. Državniki si vedno ne bodo mogli proti narodnosti ušes zamašiti, bodo morali začeti se ozirati in marati za narodnost in za njo tudi meje in postave postaviti, da ona moč narodnosti, ki indi zmagonosno države ruši in stavi, pri nas v naši ljubi Avstriji, postane moč državnina, da bode v pravičnih postavah ograjena in zaježena Avstriji v srečo in slavo, ne pa v nevarnost.

Vsaj to spoznanje in te skušnjaje, ki jih imamo do zdaj, naj državniki poberejo in naj postavijo iz njih postave, ki bodo vsem veljale vsem prebivalcem naše države, saj bi bile vsem narodom ne samo manjšinam v korist. Saj so v Avstriji tudi Nemci v menjšini na Českem, Ogerskem, Kranjskem, naj se jim tedaj tudi narodnost varuje po posebni postavi, Madžari tudi naj si svojo lastno narodnost obvarijo s pravično postavo o narodnosti, ki jim jo zdaj ponujajo Slovani in Romuni. Prišel bo čas, kdor bode take postave meč stavil, če jih ob pravem času pamet ne postavi. Tako je tudi za brambo Slovencev na Koroškem in Stajerskem in Primorskem in Ogerskem, ki ž njimi večina nemška laška Madžarska ravna bezobzirno, treba postave o narodnosti, tako tudi za Rusine na Gališkem, poprek za vse narode v Avstriji je treba zapisane postave o narodnosti. Kedar bode vse razmere med narodi vredila pravična postava, ne bode noben narod več tožil proti nadvladi, noben narod se ne bo bal za svojo narodnost, vsi bodo zadovoljni in bodo ljubili svojo vsem občno domovino Avstrijo in jo bodo branili složni med seboj proti zvananjim napadom do zadnje kaplje krvi.

In mnogojezična Avstrija je kakor navlašč stvarjena, da bi spoznanje te pravice širila in postavo o narodnosti ustanovila. Naš svetli cesar sam so šli z lepim izgledom naprej zagotovivši vsem narodom svojim ravnopravnost. Naj tedaj postavodajni zbor, ki se vendar ima kedaj sniti iz poslancev vseh kraljevin in dežel cele Avstrije, se pogodi tudi za postavo o narodnosti pravično vsem narodom, po kateri se bodo ravnali potem vsi deželni zbori, da večine menjšinam krivice ne delajo, da ne bodo narodi več trepetali za svoje življenje, za svoj obstanek, da država, kar je jena dolžnost, tudi na to stran krivico brani in pravico varuje.

Gospodarske stvari.

Trsoznanstvo.

(Dalje.)

Trs se razdeluje:

I. v del pod zemljo ali korenino.

Korenina je v primeru proti debelemu debliču in razširjenemu rožju slaba, mala imenovati, zato se lahko trdi, da trs več živeža skoz sesavke na zunajnem lesu in posebno v listju iz zraka ali podnebja dobiva, kakor po koreninah iz zemlje. Če korenino prerežemo, vidimo, da so vsi deli nekako mehki, gobasti, polni cevkie, piskričev in zračnih luknjic, tudi stržen na sredi je precej razširjen, posebno v zgornih delih in v mladikah, ktere še močno rastejo, zato tudi lahko več živeža in hitreje do zadnjih koncev pošilja; dokler se mladje ne oleseni in menj živeža ne potrebuje, se tudi stržen ne stisne.

Korenina, deblo in vejice so obdane od skorje, ktera je celo luknjičasta in se ne vtrdi kakor pri drevju, ampak vsako leto odluči in v nitkah odcepiva, le pod zemljo je bolj čvrsta, zato tudi obilo nerabljivih delov izvrže in se zablati, da je korenje po izmečkih po več letih kakor v prsteni cevi zavito. Hitro pod skorjo je piskričasta tkanina namest beline, to so štirivoglata votle celice gosto eno z drugo

zjedinjene, v teh se kuha in te izhlapivajo, posebno mesca julija in avgusta, in če je takrat vreme neugodno, manjka pozneje grozdju barve, moči in dišave.

Trtni les se močno razločuje od trdega drevnega lesa, čisto iz sočnih cevic s celicami obdanih, in te dobivajo sok skoz sesavke in bradovičice v korenju, skorji in listju iz zemlje in zraka za živež. Zato je dobrost vina odvisna, od tega, kar zrak pripomore, ker tudi zračne cevke prinašajo zrak iz vseh zunanjih delov noter do stržena.

Posamni deli korenine so:

a) deblič, tisti del, kateri iz navpik vsajane ali pogrobenčane in obrašene rozge postane.

b) venčno ali zračno korenje (Kronwurzeln), 4--8 palcov pod zemljo. Navada je in se tudi povsod svetuje venčno korenje zatirati, ker od mraza trpi, in se pri obdelovanju lahko poškoduje, vendar narava menda nič ni brez namena storila, te korenine ne morejo nič drugim škodovati, ampak sesajo iz gorne večidel rodovitne zemlje živež in mokroto, in peljejo redivni sok skoz vene gori do listja, zato je še le potreba staremu trdemu korenju venčne korenine špogati, le preplitve in mrtve koreninice se naj odstranijo. Hojbrenk tudi uči po novi skušnji, da bi nobenih korenin ne odpravljali, ker le premokra zemlja, slaba lega naredi, da spodnje korenje odprni.

c) stransko korenje ali pašniki. Vsaki koren od tal do noge, ali do dna pri trdi zemlji sliši med poglavitno korenje, ker trsu živež donša in ga vtrdi, zato se mora zemlja obdelovati, da zrak, solnce, mokrota lahko dohaja, in skrbeti, da se kolikor mogoče stranskih korenin izredi in nobena ne poškoduje, ker se mnogokrat iz slabega pašnika poglavna in močna korenina izredi.

d) Nožno korenje, katero je spodej iz zadnje rozgine ali sajeniške oke izraščeno. Med tem je srčna ali glavna korenina naj imenitnejša in gre naravnost ali postransko globoko v zemljo. Trsu ni scer niti veliko koristna niti potrebna, zato se zna, kakor pri drevju brez škode odrezati; k večemu v kakem pečevju išče globoko v razpoklinah živeža, v mokri ilovni zemlji pa rada odprni.

e) Sesavke ali vlaknate koreninice (Saugwurzeln), so naj tanjši in najdalji lasnati konci korenja in sesajo s svojimi nevidljivimi bradovičicami, gobicami ali ustnicami vodene redivne delce iz zemlje, zato se naj skrbno varujejo, ker prav za prav trs rede.

f) Gnezd ali prvotno korenje je staro skrivljeno večkrat križem prepreženo korenje na dnu grobe, katero postane po grobanju iz starih debel ali delov trsa.

(Dalje prihodnjič.)

Spet ženkam nekaj.

(Konec.)

Neka dekla je v enem mestu na Slovenskem pred 15 leti tožila, da ji je nekdo en sreberni tolarček — en forint —, kojega je imela v škrinji v robcu zvezanega, vkradel, ko je v jutru k službi božji odšla in potlej niti robea niti forinta več našla ni. Nemir in sovraštvo je veliko nastalo v hiši. Med tem krava pojema in odslabuje tako, da jo gospodar mora konjedercu izročiti, ki jo raztelesi v pričujočesti gospodarja. In glej! v želodec je bil tolar ves zelen, ki je lepo kravo ob življenje spravil. Dekla je imela nevedoma robec s tolarjem v predprtnem žepu, krava ji ga izvleče in pojé vse skupaj. In še le sedaj se resnica zvé. Tako se s pajčevino tudi druge škodljive reči z slabo klajo vred živini predvržejo, da začenja potem hirati in bolehati. Sedaj več dobrega mleka ni, niti smetane, niti sirovega masla itd. k zadnjemu morajo čarovnice, copernice krive biti, kar je nesnaga navajena doma storila.

Da bi še v takih nesnažnih okoljšinah ženske ali dekle kravam seske vmivale preden molzti začnejo, še jim nikol ni v glavo prišlo, posebno takrat, ko so vboge krave, tako prevlečene z gnjusobo po bedrih, da vse binglja, in so videti kot bi zares irhaste hlače nosile — fej te bodi! Tu zares mora veliko na cedilu ostajati.

Nekemu Nemcu sem pred desetimi leti o taki priložnosti rekel: Prijatelj, vaši voli imajo črne hlače! — pa tudi čevljiče! me zavrne. — S tem se pa ve, drage Slovenke, ne izpričevajte. Zato skrbite za snago tudi v hlevih pri živini, snažite jo s česlom, štriglom in krtačo: te reči naj ne manjkajo v nobenem snagoljubnem hlevu!

Poglejmo še končno gnojnišče. Ženke, ve menda tudi naj manj enkrat, ako že ne dvakrat v tednu iz hlevov gnoj

kidate ali izmetavate. Ne mečite ga vendar ne zdaj tu za eno motiko, zdaj tam za en krtovinjak.

Spravite raji vsega na lepi voglaten kup vsikdar, in ga pokrite z zemljo, katero z gnojnico polijete, kedar moških ni doma, da se rast dajoči drobci, to je smrad, amonijak, ne izpuhti.

Ne dopustite pa nikol, da bi se gnojnica iz hlevov po potih in cestah brez vse koristi cedila in pogubljala, ktera je zlata vredna.

Ženke! bodite tedaj snagoljubne ne le na sebi, temuč tudi v hiši, v kuhinji, v hlevih, pri živini in okoli hiše: vse naj bo snažno, kakor ste ve rade snažne. Hudile pa se vendar ne bote na me, saj veste, da vam vsikdar le dobro voši.

Kuharov Frančišek.

Dopisi.

Okrajne volitve v Mariboru. Mislim, da bo marsikteremu prijetno, če „Slov. gosp.“ tudi nekaj o dokončanih okrajnih volitvah (Bezirksvertretung) pove.

Nekterim je že morebiti po razgovorjanju z našimi možji, kateri slovenski rod branijo in zagovarjajo, znano, kako krivična nam je postava o okrajnih volitvah. Voli se namreč okrajnih zastopnikov za Maribor 40, in sicer voli mesto Maribor z Lovrenčkim trgom vred 10, fabrikanti in trgovci (Industrie) 10, tedaj je že polovica, namreč 20 mestjanov, kateri iz in od mesta izvoljeni že po svoji dolžnosti mesto zastopati morajo.

Dalje volijo veliki posestniki, to je taki, kateri brez naklade (Zuschuss) 60 fi. dače na leto plačujejo, iz svoje sredine 10. Sploh so skoro vse naj lepše in večje posestve v Mariborski okolici lastnina tujcev.

Na drugi strani pa se je nam pri volitvah velikih posestnikov s tem krivica zgodila, da se je dosti kmečkih velikih posestnikov izpustilo. Tudi čas za oglašenje (reklamacija), naj se med velike posestnike zapiše, ni bil nikdar razglašen tako, da celo mnogo mestjanov od tega nič ni vedelo.

Kak skrbni in prijazni so na den volitve nekteri mestni gospodi bili, za mesto obdelovali, znajo naši kmeti sami.

Po vsem tem se je morala volitev velikih posestnikov slabo končati; akoravno so se nekteri kmeti, kak mladi Venger, Veingrl Jože i. t. d., slava jim, res pametno in krepko obnašali so se vendar naši nasprotniki izvolili, ktere strah obleže, ako vidijo, da se naši kmeti kot Slovenci čutijo in obnašajo. To bi ja bil konec jihove nemške glorie.

Po takem je že bilo 30 po željah mestjanov izvoljenih. (Dalje posledujič.)

Od sv. Benedikta, 23. febr. Z radostjo smo prve tri liste „Slov. Gosp.“ prijeli. Marsikaj lepega se učimo iz njega. Le škoda, da ne izhaja četirikrat na mesec. Bodi nam tedaj srčno pozdravljen iz naših slovenskih gor, ter te zraven prosimo, da nas rad podpiraš v vseh gospodarskih stvareh. Poslušaj pa tudi, kaj nam posebno na srcu leži. Slišali smo, da so nekteri volilci blago našo duhovščino pri volitvah za deželni zbor prav strastno napadali.

Tako je neki na Ptuj nek nemškutarček na mizo stopil, ter pričujočim gosp. duhovnikom strašno zagrmel:

„Hinaus mit den Pfaffen!“ *)

Če to ni res, kar bi nas srčno veselilo, radi očitno prekličemo. Če pa je to res, tako ponudimo ovemu nemškutarčku erkvno zgodovino, da zve, kdo je v prešlih stoletjih jel ustanovljati vseučilišča? Ali ni sta bila papeža Gregor VII. in Inocenc III. ki sta ustanovila že v dvanajstem stoletju vseučilišči v Parizu in Boloniji? Ukaželjni možje so hiteli v Pariz, da bi se tam bogočastja in modroslovja poprijeli; zopet drugi pa v Bolonijo, da bi se pravdoslovja naučili. Naj izvrstnejši učeniki so jim bili Dominikani, Frančiškani in drugi duhovniki.

Kdo je prvi bolnišnice in druge blagotvorne naprave omislil? Ali niso bili papeži, škofje, opati i. t. d. ktere so nasledovali kralji in cesarji, mesta in dežele in drugi bogajoče ljudi.

Odkod tedaj imamo pravo krščansko priljudnost ali kakor Latince pravi humanitet?

*) Tako strastno in surovo so se pri volitvah napadali od nemškutarjev tudi drugi narodnjaki. Črnijo se osebe in naš naj narodnejši stan le zato, da se narodnost leži zatira, zaradi tega pa velja „uma svitile meče“ še bolj poostri za pravico in napredek. Vredništvo.

Če je v prešlih stoletjih duhovstvo skrbelo za srečo in blagor ljudstva, zakaj bi ne smelo v sedajnem stoletju?

Dragi Slovenci! Duhovstvo je duhovna oblast in brez te oblasti ne moremo niti mi, niti cele države biti.

Da pa nikdo ne misli, da so te vrstice pisali kak duhoven, se tukaj očitno imenujem.

Franc Čeh, Strmski učitelj.

Novičar iz domačih in tujih krajev.

V Česki, Moravski in Kranjski, kder so razpuščeni deželni zbori po cesarskem patentu, si rodoljubi prizadevajo vsa mogoča, da bi spravili spet prejšne može v deželni zbor. Če bodo volilci ostali stalni in se ne bodo dali od naših nasprotnikov pregovoriti, kateri tudi vse mogoče žile napenjajo, da bi tako imenovane vstavovestne čize (Verfassungstreue) spravili v deželni zbor, bo zmaga spet naša. Upamo pa trdno, da volilci ostanejo stalni, kajti s tem bodo pokazali, da so že prvokrat volili tiste može, v ktere imajo celo svoje zaupanje; stalni tudi bodo ostali, ako dobro premislijo besede, ktere so domorodni volilni odbori v svojih oklicih razglasili.

Od slovenskih volilcev pa posebno tudi mi upamo, da bodo zmirom na misli imeli oklice, kterege je kranjski domorodni volilni odbor po Novicah in zgđj. Danici razglasil in da bodo volili spet one iste može, ktere so volili prvokrat. Geslo vseh slovenskih poslancev pa naj ostane za naprej „Vse za vero, cesarja in domovino“.

— Tirolski deželni zbor, kateri hodi jednake pote z Českim, Moravskim in Kranjskim, še ni razpuščen, to pa liberalcem strašno glave beli, iščejo različne vzroke, pravega vendar najti ne morejo. Neki mislijo, da tega malega zbora ni treba razpustiti, drugi pravijo, da je telegrafni c. k. patent, po katerem bi se zbor razpustiti moral, dve ure še le po tem došel, ko je zbor že bil slovesno sklenjen. Graški „Telegraf“ pa hoče znati, da Tirolski zbor zato ni bil razpuščen, ker minister Beust misli erkveno premoženje zastaviti in da mu je k temu privoljenje duhovstva potrebno, da bi se zatoraj tem prikupil, ni razpustil deželnega zbora v Tirolski. — Če se nič novega ne ve povedati, se vendar mora nekaj iznajti, take iznajdbe vendar niso vsikdar naj bolj unne.

— Za cesarskega namestnika v Česki je imenovan baron Kellersberg, bivši ces. namestnik v Trstu.

— Državno ministerstvo je minolo, Njih Veličanstvo je imenovalo grof Taaffeja, bivšega cesarskega namestnika v Lincu, za notrajnega ministra in žl. Bekeja za vodnika denarstvenega ministerstva.

— Čuje se, da tudi minister pravosodja žl. Komers hoče iz ministerstva istopiti.

— V Avstriji se že zdaj nahaja 33 odpuščenih ministrov.

— Presvetli cesar so se 12. t. m. v Pešt podali.

— Meksikanski konsul je 12. t. m. iz S. Franceška telegrafiral, da so liberalci mesto Meksiko vzeli; kje je cesar se ne ve, če ostane v deželi, se je bati strašnega. Naj novejši glasi iz Meksike so tudi ti, da republikanski general Eskobedo daje vse vjete ptuje in cesarske ljudi vstreliti.

— Vse Hrvaške in Slavonske županije, kder so se veliki župani vpeljavanju vojaške postave soperstavili, so dobile kralj. komisare. — Trojedna kraljevina ima namreč kakor Ogerska staro ustavo, po kateri deželni zbor ima pravico denarje in vojake dovoliti. Na Ogerskem je deželni zbor le določno število vojakov dovolil, na Hrvaškem pa ni deželnega zbora zbranega, zato so županijske skupšine vladi prestavljale, da bi to vojno prašanje tudi deželni zbor rešil, kar pa ni bilo dovoljeno. — Dvojno merilo. —

— Turska je Srbski neko pogodbo predložila, Srbska je vendar ni prijala.

— Presvitli cesar je vstanovo „Dramatičnega društva v Ljubljani“ dovoliti račil.

— Baron Kušlan jeden naj zvestejših sinov hrvaškega naroda je te dni za sušico v Zagrebu vmrl.

— Biskop Strosmajer se je že sopet iz Rima povrnil, in biva zdaj v domovini.

— Tukajšni knezoškof so za postni čas spisali okolnik, v

kterem podučujejo o izreji otrok ter dokazujejo, naj se šola od crkve ne loči.

— 17. in 31. t. m. bode v Mariborski čitavnici beseda in tombola, pri zadnji se bo tudi igrala vesela glediščina igra „Zakonska sol.“

— Za Slomšekov spominek se je dozdej že nabralo 2994 fl. 24 kr.

— O Kaisersfeldovem govoru na pustno nedeljo v Mariborski kazini dunajski „Volksfreund“ takole piše: Bolj mnogobrojne in vsakako bolj zamotane so težave takraj Litave. „Debatte“ (magjarski v nemškem jeziku pisani časnik na Dunaju) je sicer danes in dulci jubilo, t. j. topi je veselja in radosti, kajti Kaisersfeld je govoril. „Debatte“ je velika in Kaisersfeld je njeni prerok. Znanec so našim čitateljem besede, ktere je gosp. žl. Kaisersfeld pri pojedini v Mariboru o pogodbi z Magjari govoril. Te besede so, zavoljo kterih je „Debatte“ veselja zamaknena tako, da je pesniško navdušena yzklknola:

„Še pred malo dnevi je bila naj bližnja prihodnost skrivnost z sedmerim pečatom. Še pred malo dnevi je bilo le megleno vgibanje jedina vodilna nit za vsakterega, ki je v smesi vganjk o delavnosti državnega zbora pot najti hotel. Od ponedeljka (prav za prav pustne nedelje) sem je to drugače in kakor z zadovoljnim sreem pripoznavamo mnogo boljše postalo.

V ponedeljek je raztrgal Kaisersfeld zagrinjalo, v ponedeljek je razkril v napol slovenskem mestu Mariboru dejavni načrt avtonomistov. Ta načrt je jasen, jedernat in odločen in primarja ravno zavolj tega druge stranke tudi na določeno mesto se postaviti k našemu velikemu prašanju in se rešitve njegove dejavno vdeležiti. — „C'est à prendre ou à laisser“, t. j. to je ali vzeti ali pa pustiti, kliče Kaisersfeld i centralistom i federalistom in jedni kakor drugi imajo voliti ali se hočejo avtonomistom pridružiti ali se ž njimi boriti; pa ne jedni ne drugi ne morejo zanaprej z gnjilimi pogodbami zavirati, da bi se ne pričelo v državnem zboru delanje naravnost na zadnji cilj in konec namerjajoče.“

Mi bi iz stališča „Debatte“ le to obžalovali, pravi Volksfreund, da je ta srečna nedelja, ktero si je Kaisersfeld takoga junaka skazal ravno pustna nedelja bila.

Nekoliko srenj v okolici Mariborski je po dr. Dominikušu na denarstveno ministerstvo pritožbo vložilo, da se postavne določbe, da so gospodarske vožnje pri mestnih mutah, mute proste, ne držijo, in visoko ministerstvo je to pritožbo celo po želji prosivecev rešilo. Zanaprej so tedaj sopet vse vožnje gospodarske t. j. one vožnje, ktere so za obdelovanje lastnega ali najetega polja ali za spravljanje zemeljskih pridelkov potrebne, mute pri mestnih šrangah proste.

Tržna cena

10. marca 1867.

	V Mariboru			V Celju			V Ptujih		
	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.	
Pšenice vagan (drevenka)	6	10	6	50	5	10	5	50	
Rži	4	50	5	—	4	20	—	—	
Ječmena	4	—	4	—	4	—	4	—	
Ovsa	1	90	2	20	1	80	—	—	
Turšice (kuruze) vagan	3	10	3	60	3	10	—	—	
Ajde	—	—	4	30	2	80	—	—	
Prosa	—	—	3	—	—	—	—	—	
Krompirja	1	70	2	50	1	50	—	—	
Govedine funt	—	21	—	20	—	20	—	—	
Teletine	—	24	—	22	—	23	—	—	
Svinjetine črstve funt	—	24	—	22	—	23	—	—	
Drv 30" trdih seženj (Klafter)	8	—	6	90	8	—	—	—	
„ 18" „ „	4	50	—	—	—	—	—	—	
„ 30" mehkih „	6	—	5	—	6	—	—	—	
„ 18" „ „	3	50	—	—	—	—	—	—	
Oglenja iz trdega lesa vagan	—	50	—	—	—	50	—	—	
„ „ mehkega „ „	—	40	—	40	—	40	—	—	
Sena cent	1	40	1	—	1	15	—	—	
Slame cent v šopah	1	—	—	75	1	—	—	—	
„ „ za steljo	—	90	—	55	—	90	—	—	
Slanine (špeha) cent	33	—	36	—	32	—	—	—	
Jajce, osem za	—	10	—	—	—	—	—	—	

Ažijo srebra 126.50.

Narodno drž. posojilo 70.20.